

Sprokkels

Inhoud

Van het bestuur	3
Van het secretariaat	3
De zinkflora van Kelmis	4 t/m 6
Bootjes op de sloot	7
Samen Sterk in Buitengebied	7
Lovable Ladybirds	8
Het Hohndal	9 t/m 11
ÉÉN avond voor IVN	11
Bibio, whats's in a name?	12
Deelprogramma	13
D'n Hof van de Toekomst	14
Najaarswandeling	14
Geerbosdagboek	15 t/m 18
Doornhoek vervolg	19
Oogstfeest 2015	20
Schoolgidsen	20
Fotopagina amfibieënwerkgroep	21
Duurzaam doen	22
Wat is het IVN	23

Van de redactie

Het is hoogzomer en alle planten staan volop in bloei. Overall kun je genieten van groen, ver weg en dichtbij. Net over de grens in het Hohndal staat bijzondere flora, zoals blijkt uit een uitgebreid verslag van Frank Lippe. Maar ook in Veghel kun je genieten van natuur. Ook op plaatsen waar je er misschien niet zo snel oog voor hebt zoals tussen de straatstenen. Een wandeling door Veghel centrum n.a.v. het rapport dat de plantenwerkgroep heeft gemaakt, laat veel verschillende wilde plantensoorten zien. Vaak zijn het planten waar je normaal argeloos aan voorbij gaat maar die bij nader inzien toch hun charme hebben. Ook op Industrieterrein Doornhoek hebben bloeiende planten de kans gekregen doordat randen van braakliggende kavels zijn ingeplant met bloemenmengsels. Het is niet alleen een mooi gezicht tussen alle 'blokkendozen' maar is tevens van nut voor vogels en insecten. Ook de tuin in het Geerbos is aangelegd om insecten van dienst te zijn. Al 25 jaar lang is in de insectentuin zomers een bloemenzee te zien. Dus nog even genieten van al die bloemenpracht.

Suzanne

Bestuur en redactie

Locatie

IVN verenigingslokaal
De Buitendonk 3, 5467 DE Veghel

Bestuur

Voorzitter:

Fer Kalis
Marterweide 7,5467 LK Veghel
Telefoon.....(0413) 34 13 48

Secretaris:

Karin Koppen
Antoniusstraat 11,5469 EV Keldonk
Telefoon.....(0413) 21 02 16
secretariaat@ivn-veghel.nl

Penningmeester:

Henk van Helmond
Lavendellaar 345467BE Veghel
Telefoon(0413) 367476...06-515 534 30
Penningmeester@ivn-veghel.nl
rekeningnummer: NL09INGB 0004 1542 71

Lid:

Marianne van Zeeventer
Roekdonk 2.....5467 DP Veghel
Telefoon(0413) 78 52 07

Webmaster: Geert van de Wiel

webmaster@ivn-veghel.nl
website www.ivn-veghel.nl

Redactie Sprokkels:

Maria Kordewinders-van den Tillaar
Geluckweg 45469 NA Boerdonk
Telefoon(0492) 46 33 83

Suzanne van Zutven

Peter van Beurden

Heiveld 65464 VT Veghel
Telefoon(0413) 36 57 12

Lidou doet tijdens de jubileumdag de rondleiding. Foto: Mia Rooijmans

Van het bestuur

De langste dag hebben we al weer achter de rug maar voor velen moet de vakantie nog echt beginnen. Ook voor het IVN een periode om het even wat rustiger aan te doen. Dat mag ook wel na alle activiteiten van het afgelopen kwartaal met als hoogtepunt natuurlijk het 25-jarig jubileum van het Geerbos. Het jubileum werd gevierd met een 'open dag', het weer werkte mee en de tuin lag er dankzij de goede zorgen van Lidou en haar helpers er fantastisch bij. Veel bekenden kwamen langs om nog even van de tuin te genieten, voor de kinderen was er een mooie speurtocht uitgezet door de hele tuin. De dag kon worden afgesloten met een heerlijke picknick, bestaande uit allerlei gerechten, meegebracht door de deelnemers. Nu was er ook gelegenheid om de Geerbos werkgroep, namens de IVN-afdeling te feliciteren met deze mijlpaal. Het Geerbos is voor de afdeling IVN Veghel een belangrijke activiteit die zorgt voor veel binding en betrokkenheid en een belangrijk rol vervult bij cursussen voor zowel volwassenen als de schoolkinderen die elk jaar weer op bezoek komen. Het bestuur vond het dan ook gepast om de werkgroep namens de vereniging een cadeau aan te bieden bij dit jubileum. Het werd uiteindelijk een 'ereboog', die symbolisch bij de toegangspoort komt te staan. Reden te meer voor mensen die nog niet geweest zijn om weer eens een bezoekje te brengen aan het Geerbos. Inmiddels gaat het gewone verenigingsleven natuurlijk gewoon door. Met de afdeling St. Oedenrode en Schijndel is een overleg gepland om te verkennen wat de mogelijkheden zijn voor samenwerking. Zodra dat verder uitgewerkt is, zullen we u hierover informeren. De zomercursus was druk bezet en kon worden afgerond met een geslaagde avondexcursie waarbij zowel de houtsnip en de vleermuizen zich lieten zien. Een mooie afsluiting voor het zomerreces was de lezing bij de bibliotheek over stadsplanten. De lezing trok ruime belangstelling met veel nieuwe gezichten. Wie niet is meegeweest moet maar eens op de website kijken voor het complete inventarisatierapport met de ruim 380 soorten planten die in Veghel te vinden zijn. Een mooie zomeractiviteit om ze allemaal eens op te zoeken, de avonden zijn voorlopig nog lang genoeg.

Namens het bestuur,
Fer Kalis, voorzitter

Van het secretariaat

En weer kunnen we twee nieuwe leden verwelkomen: Esmay van Kronenburg en haar partner Alexander Kleijn, Veghel

Opzegging van Paul Arts en Marina de Boer, waardoor de ledenstand weer gelijk is ...

In een vereniging waar de gemiddelde leeftijd toch wel dik boven de 40 is, een bijzondere gebeurtenis: geboren Driek Claassen 21 april, zoon van Annemieke Swinkels en Willem Claassen

Karin Koppen

Vorbereidingen voor de ontvangst van gasten. Foto: Gerard van Leiden

Belangstellende gasten houden je scherp. Foto: Mia Rooijmans

Karin Koppen presenteert haar lezing over stadsplanten. Foto: T. Hermans

Beemdkroon, foto: Ton Hermans

De zinkflora van Kelmis

De Altenbergmijn en de fabriek van Kelmis zijn een uniek voorbeeld van hoe menselijke vervuiling een totaal nieuw milieu kan opleveren. De natuur reageert daarop met evolutionaire aanpassingen. Het vergiftige zink schaadt de meeste planten in hun ontwikkeling. Daardoor kunnen exemplaren die een beetje gif verdragen in het voordeel zijn boven andere exemplaren van dezelfde soort. De natuurlijke selectie zorgt ervoor dat de meest resistente vormen de meeste zaailingen produceren, die op den duur de zwakkere broeders verdringen. De genetische samenstelling, dus de verzameling erfelijke eigenschappen van een soort, verschuift en als dat maar lang genoeg in dezelfde richting blijft werken, ontstaat een nieuwe ondersoort. In het uiterlijke is vaak niets te zien. Het voordeel zit bij zinkplanten vaak in de wortels die het gif buiten de deur houden of in de stofwisseling die zich niet laat verstoren. Dat heeft niets te maken met de vorm en de kleur van bladeren en bloemen.

De Blaassilene is zo'n soort die zich in het algemeen goed thuisvoelt in een omgeving die door mijnbouw met metaal in de bodem verontreinigd is. Allerlei kopermijnen in Duitsland hebben hun eigen populatie van de Blaassilene. En ook op de flanken van de heuvel bij de zinkfabriek van Kelmis ziet het wit van de Blaassilenen. Ook Beemdkroon

Blaassilene: foto: Ton Hermans

of Knautia groeit daar met paarsroze hoofdjes. Wat wel wat lijkt op Herderstasjes blijkt de typische Zinkboerenkers te zijn. Witte cruciferen bloemetjes heeft het, met daaronder kransen van kleine platte vruchtjes, een plantje van tien centimeter hoog, heel onopvallend maar een unieke soort die alleen in het grensgebied van Nederland en België voorkomt.

Datzelfde geldt ook voor de gele viooltjes die volop bovenop de mijnsteenheuvel groeien. Het Zinkviooltje is endemisch in het Nederlands -Belgisch- Duitse grensgebied, nergens anders komt die variant van het Gele viooltje voor. Ongeveer 20 kilometer naar het oosten in natuurgebied Schlangenberg/Stolberg groeit het ook. In de Alpen groeien ook Gele viooltjes die de waarschijnlijke voorouders van het Zinkviooltje zijn.

Andere merkwaardigheden van de heuvel bij Kelmis zijn

Engels gras. Foto: Ton Hermans

Geelhartje. Bron: Wikipedia

Engels gras en Geelhartje. Dat zijn allebei soorten die elders vooral langs de kust op zilte grond voorkomen. Langs de zoutrijke berm van onze snelwegen komt Engels gras tegenwoordig ook wel voor. De Geelhartjes op de grens van Erp en Uden zijn een resultaat van opzettelijke uitzaaiing, maar bij Kelmis zijn ze in hun natuurlijke element. Dat neemt niet weg dat ze hun kopjes laten hangen, maar dat is iets dat ze wel vaker doen. Later op de route tonen ze eerlijk hun gouden hartjes.

Een soort die het ook heel goed doet op de heuvel is de Gewone vleugeltjesbloem. Het is een heel bescheiden kruipend plantje, met ongelooflijk merkwaardig gevormde bloemblaadjes. Blijkbaar stelt de soort heel bijzondere eisen aan de insecten die de bloemen moeten bestuiven. Op de heuvel is ongeveer de helft van de Vleugeltjesbloemen hemelsblauw, de andere helft is wit. Later op de route komen we ook Rode vleugeltjesbloemen tegen. Rood-

wit-blauw, het lijkt de Nederlandse vlag in het buitenland van Moresnet te zijn.

Na de heuvel bij Kelmis gaat de wandeling langs het deel van de Geul zonder zinkplanten. Pas als we de natuurlijke heuvel tussen beide beken overgestoken zijn, komen we weer Blaassilenes tegen die de spoorlijn van de mijn naar de fabriek begeleiden. Ook de Boerenkers is daar weer talrijk.

Een bijzonder veervormig ingesneden blad dat in rozetten groeit langs de dijk brengt de plantenkenners in verwarring, wat kan het zijn? Het blijkt een bijzondere maar toch wel meer voorkomende bladvorm van de Kleine bevernel te zijn. Dat is een kleine schermbloemige plant, niet uiterst zeldzaam, maar persoonlijk had ik die soort nog nooit gevonden.

Omdat hij tussen het gras langs de spoordijk duidelijk aanwezig was, denk ik dat hij toch ook bij de zinkflora hoort. Dat zou ook het geval kunnen zijn met de knolboterbloem in die buurt. Dat is een soort die in hetzelfde milieu thuis-hoort als de Akkerhoornbloem. Die groeien bijvoorbeeld

Zinkviooltje. Foto: Marianne van Zeeventer

langs de Zuid-Willemsvaart in Veghel ook vaak samen. Maar de Zinkviooltjes die zolang de dijk niet in het bos verdwijnt ook vrolijk bloeien zijn natuurlijk de meest typische planten. ?????? Weinig spectaculair, maar toch wel opvallend talrijk aanwezig is ook het Zinkschapengras. Het is maar een lage grassoort, een soort Fijn schapengras met blauwige tint. Maar het groeit wel typisch, in halfbolvormige pollen, als die pol maar oud genoeg is.

In het bos blijven alleen de Boerenkersen over van de zinkplanten. Maar een rijke overvloed van typisch Limburgse bosplanten, met grassen als Knikkend parelgras, Kamgras, Boskortsteel, Rapunzels en Mannetjesorchis is voor ons al net zo interessant. Onder ons stroomt de Hohnbeek, we lopen door een loofbos met ongekend veel verschillende soorten, op plekken die ze niet door aanplant verkregen hebben. En uiteindelijk bereiken we op de helft van de route

de buurt van de ingang van de Oude Bergmijn.

Daar vinden we de meest unieke zinkplant. Dat is het Zinklepelblad, *Cochlearia pyrenaica* volgens de Belgische Flora, De Nederlandse Flora kent de soort niet. Hij lijkt veel op het Nederlandse Echte lepelblad, dat langs de zee kust en in de Zaanstreek voorkomt. De diverse soorten van het geslacht Lepelblad hebben een bijzondere betekenis gehad voor de gezondheid van onze zeelui in de Gouden Eeuw en later. Door langdurig eenzijdig eten zonder verse groente kregen de zeelui scheurbuik. Dat was geen ziekte waarbij de buik beschadigd werd, maar je gebit ging wel verloren en uiteindelijk was het wel dodelijk, tot men een remedie ontdekte, verse groente. Omdat Lepelblad zowat overal ter wereld wel langs de kust groeit, gingen de scheepskoks dus vooral op zoek naar die plant om daar een salade van te maken. De soort heeft wel wat weg van waterkers. Het geheim is Vitamine C ofwel ascorbinezuur, een onmisbare voedingsstof. Omdat ik wel eens wilde weten wat onze

Kamzwardkoren (*Melampyrum cristatum*)

voorouders gezond hield tijdens de Reizen voor de VOC heb ik een blaadje Zinklepelblad geplukt en geproefd. Het lijkt wel wat op Waterkers, maar veel scherper van smaak door de mosterdolie. Echt lekker is het niet, maar je moet wat overhebben voor je dagelijkse portie vitamintjes, nietwaar? De zeldzame plant groeide overigens met vele honderden exemplaren op de drasse grond rondom de mijnningang.

Bij een vroeger bezoek lagen in die buurt nog hopen zwarte erts, maar die waren nu verdwenen. Jammer, want dat was de groeiplaats van een nog zeldzamere plantensoort dan alles wat we op 29 mei 2015 zagen. Tegenwoordig komt Kamzwardkoren nergens in België en Nederland meer voor. Vroeger stond hij in tientallen exemplaren op de ertshopen. Ik herinner mij dat het materiaal van die hopen nogal zwaar was. Mogelijk was het Galeniet of Loodblende, een vorm van looderts, die niet in het normale proces van zinkfabricage paste en daarom op een aparte hoop lag. Kamzwardkoren is een prachtig gekleurd familielid van Hengel, die evenwel erg kieskeurig is op de plek waar hij groeit. Het zijn niet alleen de bloemen zelf, maar de gekartelde wijnrode

Engels gras. Foto: Ton Hermans

Kleine Bevernel

schutbladen die de bijzondere kleur aan het Kamzwardkoren geven, net als bij de familieleden Wilde weit en Schaduwhengel. Helaas, die was dus blijkbaar spoorloos verdwenen, al jaren lang, toen de ertshopen verdwenen.

De moraal van dit verhaal over die prachtige zinkflora is misschien toch wel iets waar overactieve milieuactivisten eens wat meer aandacht aan zouden moeten geven. Die schreeuwen zo vaak moord en brand over vergiftiging van de bodem, om vervuilers te laten betalen teneinde zware metalen uit de omgeving te verwijderen. Ik weet niet of mensen en huisdieren in de buurt van Kelmis vaker last hebben van ziekten door te veel zink of cadmium in de grond, maar ik denk eigenlijk van niet. Maar de flora van de streek is wel duidelijk vergiftigd, dat is de reden waarom die zinkplanten het beter doen. De natuur is wel veranderd, maar beslist niet lelijker of slechter, integendeel. Als men de laatste restjes vervuilende erts verwijdert, verdwijnt ook het Zwardkoren. Dat had van mij niet hoeven.

Frank Lippe

Zinkboerenkers. Foto: Ton Hermans

Onder deskundige leiding scheppen of sturen, wat zal het zijn?

Eens even uitzoeken wat er zoal in water leeft aan kriebelbeestjes.

Bootjes op de sloot

Bootjes zelf ontwerpen, knutselen en bouwen – dat was de uitdaging op 14 juni tijdens de IVN Slootjesdag bij Natuurtuin 't Bundertje. Riet en Maria vouwden bootjes van rietblaadjes en papier en hielpen de kinderen materialen zelf bij elkaar te zoeken. Bladeren, walnoten, stokken – er werd druk gesprokkeld voor knutselmaterialen. In teiltjes en bekertjes (bootje in een notendop) testten de kinderen het drijfvermogen van hun knutselwerk!

Na het oefenen met klein materiaal stond Matty klaar om in het groot te gaan bouwen. Met allerlei verzamelde recycling-materialen konden de kinderen een origineel ont-

werp gaan realiseren. Petflesjes, verpakkingsschuim, oud papier en melkkartonnen werden aan elkaar geknutseld en versierd met bladeren, noten en zelfs de gevallen kersen uit de boom bij de Natuurtuin! Tot slot gingen alle bootjes het water op en bleken mooi te kunnen varen!

Tussen het bouwen en het zeilen door was er natuurlijk tijd om in de vijver bij de Natuurtuin te scheppen. Het waterleven werd onder de loep genomen en met de mooie zoekkaarten op naam gebracht.

Slootjesdag is een nieuwe activiteit van het IVN dat landelijk wordt opgezet. Wij hebben ons aangemeld bij de site en kregen daardoor ook uit plaatsen als Gemert en Geldrop belangstellenden die de activiteit op de landelijke site hebben gezien. Nou, dat vonden ze de moeite waard, want Slootjesdag was bij IVN-Veghel echt een feest!

Pam Kalis

Samen Sterk

in Buitengebied

Met een schoon en veilig buitengebied voor ogen, ging medio 2009 het eerste regionale Handhavingsteam Buitengebied aan de slag. Zij houden toezicht en treden op in het buitengebied. En met succes!

Waar letten ze op?

De focus ligt op de aanpak van stroperij, wildcrossen en (drugs)afvaldumpingen. Maar overtredingen als het verwaarlozen van dieren en illegale hennepcultuur worden ook door het handhavingsteam opgespoord. Hiertoe is het handhavingsteam 24 uur per dag en zeven dagen per week op pad in het buitengebied.

Ziet u zoiets?

Het handhavingsteam roept iedereen op het buitengebied in de gaten te blijven houden. Wie denkt dat er iets niet in de haak is, kan tegen lokaal tarief bellen met het speciale telefoonnummer 0900-9965432. De melding gaat direct naar één van de instanties die samenwerken in het handhavingsteam van Brabant.

Meer info

Alle info en het laatste nieuws vindt u op www.odbn.nl/ssib. U kunt zich via de website abonneren op de SSiB Nieuwsflits, deze verschijnt ongeveer zes keer per jaar.

Bootje varen, bootje sturen, beestjes vangen? Wie zal het zeggen!

Schaakbordlieveheersbeestje

Lovable Ladybirds

(is ook gepubliceerd in verenigingsblad NTKC)

De ronde vorm en frisse kleuren zorgen ervoor dat bijna iedereen sympathie heeft voor het lieveheersbeestje. Na de vlinder is het lieveheersbeestje het meest populaire insect bij kleine kinderen. Dat ze geliefd zijn bij mensen blijkt al uit de naamgeving in diverse talen. De Germanen gaven het beestje de naam Freyafugle (vogel van de godin Freya). Later kreeg het bij ons een christelijke naam. Ook aan de Duitse, Marienkäfer, Franse, Bête à bon Dieu en Engelse naamgeving, Ladybird, zien we dat het lieveheersbeestje bij de mens een bijzondere plaats inneemt.

In Nederland komen ongeveer 60 soorten lieveheersbeestjes voor. Het zijn kleine kevers die vooral leven van bladluizen. Sommige soorten voeden zich echter met meeldauw. Het belangrijkste kenmerk is dat ze hun poten en sprieten kunnen intrekken waardoor een bolrond schijfje ontstaat. Dit doen ze bij gevaar; ze houden zich dan dood. Het voordeel hiervan voor ons is dat je ze prachtig kunt bekijken. Pak je ze vast dan kunnen ze ter verdediging een giftige, bitter smakende en stinkende geelachtige kleverige vloeistof uitscheiden. Dit werkt uitstekend tegen roofdieren zoals vogels. Lieveheersbeestjes komen in Nederland overal heel veel voor en ook op onze terreinen zijn ze tussen de vegetatie te vinden. Ze kunnen nogal eens als ongenode gast de tent of caravan binnenvliegen waarna ze op een

Elfstippelig lieveheersbeestje. Foto: Ton Hermans

Aziatisch lieveheersbeestje

vriendelijke manier weer buiten worden gezet. Veel andere insecten krijgen een heel andere behandeling.

In 2015 en 2016 willen Stichting EIS, Waarneming.nl en de Nederlandse Entomologische Vereniging extra aandacht besteden aan het voorkomen van lieveheersbeestjes. Dit moet in 2017 resulteren in een uitgave van een atlas met hierin de verspreiding van de lieveheersbeestjes in Nederland. Men wil zoveel mogelijk publiek hierbij betrekken en roept iedereen die geïnteresseerd is in de natuur op om in deze jaren extra te letten op lieveheersbeestjes. Graag wil men dat de naam van een gevonden beestje wordt vastgesteld en met de vindplaats wordt doorgegeven. Het op naam brengen gaat het makkelijkst door van een gevonden diertje eerst een foto te maken. Met behulp van de speciaal ontwikkelde 'Zoekkaart Lieveheersbeestjes' kan dan vrij eenvoudig de naam gevonden worden. Met deze kaart zijn de meest algemene soorten op te zoeken. Erg leuk om te doen en het levert in een tuin meteen verschillende soorten op. Voor de echte enthousiastelingen is er ook nog de 'Veldklapper Lieveheersbeestjes'. Hierin is veel meer informatie opgenomen over veel meer soorten. Zowel de zoekkaart als de veldklapper zijn te downloaden van de site van Stichting EIS, www.eis-nederland.nl/lhb. Een andere internetsite met heel veel informatie over de soorten lieveheersbeestjes is: www.stippen.nl.

Ton Hermans

Zevenstippelig lieveheersbeestje. Foto: Ton Hermans

Het Hohndal

naar Neutraal Moresnet

In 2014 kon de excursie naar het Belgische Hohndal niet doorgaan, maar op 29 mei 2015 klopte alles. Acht Veghelse IVN-ers konden zich gaan verwonderen over de enorme rijkdom aan planten die daar maar net buiten de grens van Zuid-Limburg groeit. Een turflijstje na afloop toont maar liefst 204 plantennamen, niet gek voor een wandeling van 7 kilometer, in ongeveer zes uur afgelegd. De beschrijving van de route door de Eifelvereniging zegt niet ten onrechte: Voor een bezoek aan het gebied heeft een wandelaar twee uur nodig, een botanicus twee maanden die beginnen in begin maart en lopen tot Volgens mij is dat eigenlijk nog veel te kort, de late zomerbloemen stonden nog maar aan het begin. Maar voor de echte bosplanten waren we weer te laat, de Narcissen waren verdord, met een paar rijpende vruchten, de Gele bosanemonen waren alleen aan hun vertakte bloemsteeltjes te onderscheiden van de gewone witte, Aronskelken hadden alleen nog ongekleurde knots rijpende vruchten. Maar wat er wel goed bijstond was meestal ook talrijk en spectaculair, niet een enkele Zwartblauwe rapunzel, maar om de paar meter een groepje van vijf tot tien, langs een pad van ruim een kilometer lang. Dat zijn er dan wel zo'n duizend bij elkaar geweest! Of tientallen Knikkende nagelkruiden bij elkaar, ga maar door! Maar laat ik niet proberen alles tegelijk te vertellen, eerst maar de reis en het gebied, en in latere stukjes de floristische lekkernijen. Het dal van de Hohnbeek ligt in België. De beek mondt bij Kelmis in de Geul uit en die stroomt dan wat verderop Nederland binnen. Vanuit Veghel gaat de reis langs Eindhoven, Weert en Heerlen naar Aken, maar voordat je die stad ingaat, slaat de weg al weer af naar België. Je rijdt dan een rondje om het hoogste punt van Nederland, de Vaalserberg, heen. Kelmis ligt amper 7 kilometer van het Drielandenpunt af. Tot Weert is het land nog gewoon Brabants, maar zodra de Maas overgestoken is,

begint het land al te veranderen, meer glooiend op zijn Limburgs. De hellingen langs de snelweg zien wit van het Fluitenkruid en geel van de Boterbloemen, maar ook Egelantier met roze bloemen en Vlier met witte schermen versieren de snelwegbermen. De Limburgse chemische industrie met schoorstenen en koeltorens tekent zich nog altijd af aan de horizon, maar de bruine dampen die vroeger de lucht vervuilden, zijn verdwenen.

De Duitse grens is herkenbaar aan de kolossale windmolens die onze Oosterburen bij voorkeur aan de landsgrenzen schijnen te bouwen. Je hoeft dan blijkbaar met de helft van de klachten van omwonenden rekening te houden, lijkt het. Kolen uit de Limburgse bodem als energiebron zijn al heel lang verleden tijd, maar ook de winning van duurzame energie tekent het land. De hoge ligging bij de Vaalserberg is ongetwijfeld gunstig voor de windsterkte. Ik denk dat een flink deel van de Akense bevolking profiteert van de wind uit ons land, gratis en duurzaam.

Duitsland zijn we zo weer uit, en de Belgische bouwstijl is al gauw herkenbaar. Als we ons doel bijna bereikt hebben, blijkt een voorspelling van mij bij het vertrek uit te komen. Belgen maken altijd een warboel van de bewegwijzering en dat past volgens mij slecht bij de Hollandse nuchterheid van een TomTom. Die stuurt ons van de Lütticherstrasse linksaf een aantal straatjes door tot we de geprogrammeerde bestemming Casinostrasse bereiken. En daar loopt de weg steil omhoog dood in een privé-inrit. Met wat heen en weer telefoneren blijkt dat we gewoon door hadden moeten rijden naar de parkeerplaats van de Lidl aan de Lüticherstrasse. Daar eindigde ooit ook die Casinostrasse, maar dat stuk is dus gewoon privéterrein geworden, zonder dat de TomTom dat wist. Wij moesten dus eigenlijk naar het wel openbare deel van die straat toe.

Die straatnamen maken het wel duidelijk dat we in de Duitstalige Oostkantons van België zijn. Net als in Zuid-Limburg is de streektaal daar meer Duits dan Nederlands van herkomst, maar de Belgen hebben zich nooit tot één enkele taal kunnen bekeren. En dus wordt alles nog officieel in Duits of Frans benoemd, Nederland ligt wel 7 kilometer verder maar die taal daar is buitenlands.

De Neustrasse in Kelmis eindigt op de Rue Driesch, maar een Nieuwstraat of een Driesweg kennen ze er niet. Volgens Wikipedia zouden de mensen daar Platdiets praten, een Limburgs dialect.

De verwarring stamt uit een niet zo ver verleden, toen voor 1919 het Drielandpunt nog een Vierlandpunt was. Na Napoleons nederlaag werd de gemeente Moresnet in drie stukken verdeeld, Neu-Moresnet bij Duitsland, Moresnet zelf bij Nederland en Kelmis, onder de naam Neutraal Moresnet, als een onafhankelijk staatje. De eigenaren van de mijn waren blijkbaar machtig genoeg om dat alles zo te regelen. Maar na de nederlaag van Duitsland in WO1 kwam heel Moresnet bij België.

Plombières of Blieberg vlak naast Kelmis is vernoemd naar de looderts die daar gewonnen werd. Plomb is het Franse woord voor lood, Blei het Duitse en Blie het Limburgse. Kelmis in het Limburgs en Calamine in het Frans zijn allebei afgeleid van Galmei, de naam van zinkerts. Het woord Galmei is verwant met de Latijnse naam Cadmeia voor een mineraal dat uit de omgeving van Thebe kwam. Cadmeia werd gebruikt in zinkzalf. Cadmus was de mythologische stichter van de stad Thebe, hij is daarmee de naamgever van zowel de zinkerts als van het metaal Cadmium. Galmei is een vorm van Zinkspaat, waar met middeleeuwse methoden goed een metaal uit te winnen was. Samen met koper vormde zink messing, waaruit vroeger veel gebruiksvoorwerpen gemaakt werden, bijvoorbeeld deurknoppen. Maar omdat het vaak gepoetst moest worden is het daarvoor tegenwoordig niet meer populair. Ook het gebruik van zink in batterijen is ouderwets. Met zink bedekt ijzer roest niet zo snel, vandaar dat wel veel zink voor galvaniseren van ijzer gebruikt wordt. Thiemes Mineralenboek vertelt mij dat het mineraal uit de Belgische mijn Altenberg Hemimorfiet was, kiezelzinkerts.

WILLEMIE ZINKSILICIUMERTS

Ook het in de Altenberg ontdekte mineraal Willemiet heeft die samenstelling. Het mineraal is vernoemd naar koning Willem I, in de tijd dat hij ook koning van het Belgische deel van de Nederlanden was. Zinkspaat, Hemimorfiet en Willemiet zijn allemaal verweringsproducten van sfaleriet, de officiële naam voor Zinkblende of Zinksulfide. De Luikse uitvinder Dony slaagde er in de Napoleonische tijd in om uit die erts zink als metaal te winnen. De mijn Altenberg of Veille Montagne was van 1837 tot 1883 de grootste zinkmijn van Europa. De fabriek werkte met het Luikse procédé van Dony. Later toen de mijn uitgeput was, ging de fabriek door met erts van elders.

Toen er nog wel erts in de mijn gewonnen kon worden, was dat belangrijk voor de economie van de streek. Niet alleen

De galmeimijn van Altenberg in 1843. Schilderij van Jean-Baptiste Bastiné. Uit Geonieuws(38) 2013

de mijnheerenaars profiteerden ervan maar de inwoners van Kelmis hadden werk in de mijn en in de fabriek waar het metaal gewonnen werd. Echt gezond kan dat werk niet geweest zijn. Het ondergrondse werk in de mijn is altijd een riskante zaak, maar het meeste erts werd gewoon aan de oppervlakte uitgegraven, in dagbouw. In de smelterij werd de galmei eerst geroost om de zwavel te verbranden. Uit het vrijkomende rookgas werd zwavelzuur gewonnen. Vervolgens werd het gerooste materiaal met behulp van cokes of kool gereduceerd, bij een temperatuur waarbij het zink verdampt. Het gedistilleerde materiaal leverde zink en cadmium. Al die zwavel- en metaaldampen gaven beslist geen frisse atmosfeer. Maar het leverde ook werk. Ook de kolenmijnen en de bosbouw waren als leverancier van houtskool en kolen bij het proces betrokken.

Bij het begin van de wandeling zijn de sporen van de oude zinkwinning nog aanwezig in de vorm van een grote hoop afval, de slakken die na het distilleren van het metaal overbleven. De gloeiende massa is allang gedoofd en met klei afgedekt. Vandaar dat er boven op de heuvel een plasje met Riet en Waterbies ligt. Met behulp van plankenpaadjes is het mogelijk over de berg te wandelen en een beeld te krijgen van de typische zinkplanten die op dat industriële afval groeien.

In de laagte ligt een vijver met de naam Casinoweier. Net als de Casinostrasze dankt die zijn naam aan een in de grensstreek bekend fenomeen, de aanwezigheid van gokpaleizen om mensen de kans te geven van hun zwarte geld af te komen. Neutraal Moresnet was een ouderwets belastingparadijs. Ook de Esperantobeweging is er jarenlang actief geweest met propaganda voor een wereldtaal. Maar

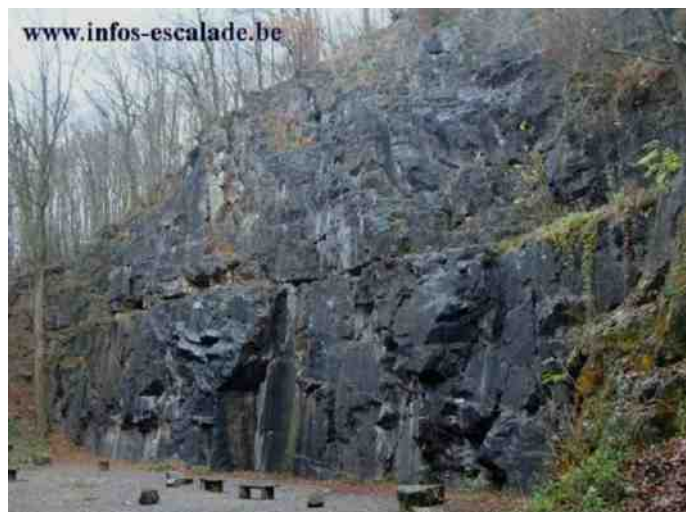
van oorsprong was de Casinovijver een spaarbekken om in tijden van droogte als de Geul en de Hohnbeek te weinig water leverden toch met de zinkfabricage door te kunnen gaan. Een bordje bij de Casinoweier verzoekt ons om de eendjes niet te voederen. Er zwemmen dan ook maar drie woerden van de Wilde eend rond, samen met een paar Canadese ganzen met twee jongen. Ook is vissen in de vijver verboden, maar dat geldt niet voor het IJsvogeltje dat als eerste verrassing op de excursie als een blauwe flits over het water schiet.

De Geul stroomt vlak langs de Casinoweier, met een inlaat-sluis om de vijver bij te vullen.. Een schat aan bijzondere planten siert de oevers van het riviertje, maar daarbij zijn geen zinkminnaars. Dat komt omdat een heuvelrug hier de Geul en de Hohnbeek van elkaar scheidt en de mijnbouw alleen in het Hohndal plaatsvond. Als we de 220 meter hoge heuvel oversteken komen we precies op het 200 meter niveau een keurig horizontaal lopend pad tegen, dat langs de heuvelrand de loop van de beek volgt tot de ingang van de Oude Bergmijn. Over die weg liep een spoorlijn die het vervoer van de erts naar de fabriek in Kelmis verzorgde. Eerst ging dat met mankracht en paarden, later liep er een stoomtrein over de rails. Om zo min mogelijk te hoeven klimmen en dalen volgde de weg keurig die 200 meter hoogtelijn zoals op de kaart goed te zien is.

En langs die weg vinden we wel veel planten die specifiek aan de aanwezigheid van zink gebonden zijn. Want uit de lorries met erts werd jarenlang wat van het gedolven materiaal gemorst. En dat zit nog steeds in de bodem. Wat hoger de helling op is dat niet meer zichtbaar, daar groeit de gewone Limburgse bosflora, voor ons heel bijzonder, maar voor Limburgers toch iets dat ze ook op andere plekken wel vaker tegenkomen.

Voorbij de mijningang gaat de wandeling terug door bossen en weiden naar het kasteel Eyneburg. Soms wordt het slot ook Emmaburg genoemd, omdat Emma, dochter van Karel de Grote daar gewoond zou hebben. Maar datzelfde sprookje wordt ook over Amstenrade verteld, dat Emmaburg bij Kelmis klopt historisch niet. In de middeleeuwen woonden er edellieden in het kasteel met namen die in Veghelse oren vertrouwd klinken, van den Bongaerd en de Dobbelsstein. Het is niet zeker of hun nazaten naar Brabant getrokken zijn, maar het zou mogelijk kunnen zijn.

Iets verder bereiken we de Geul weer, afgescheiden door de muur rondom het kasteelterrein. Nog verderop rijst een 20 meter hoge rotswand op, de Rocher du Casino, die voor rotsklimmen gebruikt wordt. Daarna komen we weer bij de Casinoweier op bekend terrein. Over 7 kilometer hebben we bijna 6 uur gelopen, geen hoog tempo dus, maar toch

wel vermoeiend. Op de parkeerplaats bij de Lidl ontdekt Ton nog twee kruiskruiden, Klein kruiskruid en Bezemkruiskruid. We hebben dan in totaal zo 'n 204 soorten waargenomen, maar we hebben er vast ook nog wel een paar gemist. Een volgende keer vertel ik wat meer over de plantjes.

Frank Lippe

Zwartblauwe rapunzel (*Phyteuma spicatum*) Foto M.van Zeeventer

ÉÉN avond voor IVN

(jaarprogrammacommissie)

Wij zoeken iemand die zich ÉÉN avond per jaar wil inzetten voor onze IVN en wel om mee te denken met de jaarprogrammacommissie.

Het jaarprogramma kent een tamelijk vaste structuur zoals vier lezingen per jaar, minimaal één cursus, elke maand een leden- en een publieksactiviteit maar daarnaast is er nog volop ruimte om andere activiteiten in te plannen. In augustus komen wij bij elkaar en gaan dan een beetje brainstormen over wat er het volgend jaar op het programma kan komen te staan. En omdat Lidou aangegeven heeft dat ze ermee wil gaan stoppen, zijn we dringend op zoek naar versterking. Heb je interesse, laat het ons dan weten (Lidou, Marianne, Peter Otte of ondergetekende). Gewoon doen!!!!

En dan de volgende oproep: Lidou organiseert jaarlijks (samen met Peter) ook een ledendag, bijvoorbeeld naar de Blekert in Schijndel, of een keer naar het Museum voor Religieuze Kunst + kruidentuin.

Vind je het leuk om mee te helpen om een ledendag te organiseren, laat het ons weten!

Lidou penlivanbeurden@ziggo.nl of 365712

Marianne Marianne.vanzeeventer@onsbrabantnet.nl of 785207

Peter peterotte@kpnmail.nl of 06 28611246

of Karin tonkarin@home.nl of 210216

Bibio marci

Whats's in a name?

Elk jaar in het voorjaar zie ik ze weer, van die slome, zwarte vliegen. Ze zitten op de planten of vliegen rond, veel trager dan gewone vliegen. Je kunt ze gewoon met de hand uit de lucht vangen. Ze zijn erg seksbelust, mannetjes zwermen wel in groepen, om vrouwtjes te lokken. De paring duurt lang, ze zitten dan met hun achtereind aan elkaar vast. Het verschil tussen de seksen is opvallend, de mannetjes hebben een dikke kop door hun enorme ogen, de vrouwtjes hebben een veel kleinere kop. Het is kennelijk voor die mannetjes heel belangrijk dat je die vrouwtjes goed kunt zien.

Maar hoe heten die beesten nu eigenlijk, dat is altijd weer de vraag. In mijn vroege IVN-tijd leerden we de namen van dat soort insecten vooral van Rini Kerstens, en die had het over Maartse haarvliegen, als ik mij goed herinner. Maar tegenwoordig vragen we zoiets aan Google en die laat ons op dat punt in de steek. Bedoelde u: Maartse haas vlieg? is het antwoord.

Nee, Google, hare in het Engels is haas, maar Rini had het echt over haren, die zwarte beesten hebben een behaard lijf en poten.

Maar er blijken wel Maartse haarmuggen te bestaan op internet. Inderdaad, de entomologen kennen een onderafdeling van de muggen die Bibionidae heet.

In het Nederlands heten die Zwarte vliegen of Rouwvliegen. Op Waarneming.nl heet de Rouwvlieg *Bibio marci*, de Kleine rouwvlieg is *Bibio laniger*. Dat 'laniger' betekent 'woldrager', een soort zwart schaapje dus. Hij is kleiner dan de Rouwvlieg, zoals de Nederlandse naam zegt, en hij heeft roodachtige pootjes. Marci verwijst naar de evangelist Marcus, diens katholieke naamdag is niet in maart maar op 25 april. Dat is inderdaad in de periode waarin de Rouwvliegen plegen te zwermen. Maarts is kennelijk een verbastering van dat Latijnse 'marci'. Jammer voor die naam van Rini, maar Rouwvlieg is korter en duidelijker dan dat Maartse haarvlieg, dus tegenwoordig toch maar Waarneming.nl volgen.

Maar daarmee zijn we toch pas op de helft van de naamgeving, want wat betekent die geslachtsnaam *Bibio*? Achter de officiële naam *Bibio marci* staat voluit de naam van Linnaeus en het jaartal 1758 tussen haakjes. Dat betekent dat de grote Linnaeus zelf in het jaar 1758 die naam voor de Rouwvlieg voor het eerst gebruikte. Hij moet dus een reden gehad hebben om die geslachtsnaam *Bibio* voor dat bijzondere beest te kiezen, maar wat hem daarbij bewoog,

is op het eerste gezicht onduidelijk. Latijnse woordenboeken laten mij in de steek. Ook Google translate helpt mij weinig verder, niet in het Latijn, Italiaans of een andere moderne taal, maar wel in het Yoruba. Daar betekent 'bibio' 'verplicht', maar het lijkt erg twijfelachtig dat Linnaeus de taal van dat Nigeriaanse volk kende.

In de Asturische stad Gijón heet de corrida waar de stierengevechten gehouden worden El Bibio, maar noch in het Spaans noch in het Baskisch is dat een bekend woord. De speurtocht lijkt uitzichtloos.

Maar bij steeds verder zoeken in de pagina's van Google kom ik eindelijk toch een paar citaten uit oude dictionaries tegen die me verder helpen. De ene luidt: *Bibio*, a small insect said to be generated in wine (*bibere* = to drink). De andere is nog uitgebreider en zegt: "BIBIO, the wine-fly, in entomology, a species of the *musca* genus, a very small fly, found frequently among empty wine-casks. It is produced from a small, oblong, red worm, very common in the sediments of wine." Dat suggereert dat Linnaeus met de naam *Bibio* zoiets als 'drinkebroer' bedoelde.

Dat Rouwvliegen zelf in wijnvaten voorkomen en dat hun larven het bezinsel van die wijn zouden consumeren lijkt mij niet zo erg aannemelijk. Alcohol en azijnzuur zijn niet echt aantrekkelijk als voedsel, behalve voor micro-organismen. Die larven zien er inderdaad wel een beetje uit als wijnrode wurmen, maar ze eten vooral rottend plantenmateriaal en plantenwortels. Linnaeus heeft zich waarschijnlijk toch door een sprookje laten leiden, toen hij voor *Bibio* koos.

Mijn speurtocht naar de betekenis van het woord *Bibio* heeft mij nog een totaal onverwacht aspect in het bestaan van Rouwvliegen opgeleverd. De Engelse musicus Stephen Wilkinson heeft de artiestennaam *Bibio* gekozen en heeft onder die naam een aantal albums gemaakt. Dat was niet omdat hij een drinkebroer is, maar omdat zijn vader bij het vissen op forel Rouwvliegen als lokaas gebruikte. En die noemde hij dus netjes bij hun Latijnse naam. Dat gebruik van Rouwvliegen is niet zo vreemd, in het voorjaar zijn die zwarte vliegen niet zeldzaam in de omgeving van beken en ze zijn gemakkelijk te vangen. Ze zijn behoorlijk groot en opvallend, wie ze aan zijn hengel gebruikt, schijnt daar veel succes bij forellen mee te oogsten. Het is zelfs zo dat er kunstvliegen gemaakt worden die er min of meer als zo'n zwarte behaarde vlieg uitzien en die onder de naam *Bibio* verhandeld worden. Daarmee is die naam *Bibio* dus niet alleen van betekenis voor natuurliefhebbers maar zowel vissportliefhebbers als muzikminnaars kennen de naam. Dat lijkt mij toch veel interessante informatie voor natuurgidsen die het volgend voorjaar tegen die slome zwarte mugachtige vliegen of vliegachtige muggen aanlopen.

Frank Lippe

Deelprogramma

Deelprogramma juli t/m september

! Let op: kijk altijd even op de website (www.ivn-veghel.nl) of er wijzigingen zijn.

Vrijdagochtend wandeling

elke vrijdag 9.30-12.30
Vondelstraat
Pieter van den Berk 36 60 84

Plantenwerkgroep

april t/m september
19.00 – t/m zonsondergang
Karin Koppen 21 02 16

Veghels Landschap (wilgenknotten)

november t/m maart
1e zaterdag v.d. maand
9.00-12.00
Fer Kalis 34 13 48

Augustus

Zondag 23, excursie Leden / Publiek
Bomen van de Keltische Boomkalender
10.00 - 12.00 (start Middengaal)
Peter van Beurden 36 57 12

Zaterdag 29, excursie Leden / Publiek
Nacht van de Vleermuis
20.00 - 22.00
Gerard van Leiden 06 220 826 34

Zondag 30, fietsexcursie Leden / Publiek
Molen Vorstenbosch
9.00 - 12.00
Peter Otte 06 286 112 46

September

Woensdag 9 + 16, workshop Leden / Publiek
Planten Determineren
zie volledig jaarprogramma
Mark van Heijst 35 40 47

Zaterdag 12, excursie Leden / Publiek
Dagwandeling Rob
(zie ook SPROKKELS zomer)
9.00 - 17.00
Rob Knechten 34 01 12

Zondag 20, fietsexcursie Leden / Publiek
Bodem: wat leeft er?
10.00 - 12.30
Karin Koppen 21 02 16

Woensdag 23, lezing Leden / Publiek
Bodemecologie (Rini Kerstens)
20.00 - 22.00
Karin Koppen 21 02 16

Zondag 27, overige activiteit* Leden / Publiek
Oogstfeest in de Natuurtuin
13.00 – 16.00
Pam Kalis 34 39 82

Zondag 27, Regio Activiteit Leden
Excursie naar Keent
tijdstip en verdere invulling volgt
Karin Koppen 21 02 16

Oktober

Dinsdag 6, lezing Leden / Publiek
Europese Sterns, herkenning, gedrag
en spectaculaire migratie (Martien Helmig)
20.00 - 22.00
Karin Koppen 21 02 16

Zondag 11, excursie Leden / Publiek
Paddenstoelen
10.00 – 12.30
Antoon Raaijmakers 35 04 63

Woensdag 14, excursie Leden / Publiek
Paddenstoelen
14.00 – 16.30
Antoon Raaijmakers 35 04 63

Zaterdag 24, excursie Leden / Publiek
Nacht van de Nacht
20.00 - 22.00
Fia Fiers 36 69 50

Zaterdag 31, (kinder)excursie Leden / Publiek
Halloween speurtocht Mie de Heks
13.30 – 16.30
Ardie van der Steen 34 29 28

November

Woensdag 4, ledenavond Leden
Foto's voor de Vuist
20.00 – 22.00
Lidou van Beurden 36 57 12

Zaterdag 7, overige activiteit Leden / Publiek
Natuurwerkdag
9.30 - 12.30
Fer Kalis 34 13 48

December

Dinsdag 8, ledenavond Leden
Sprokkelavond
20.00 - 22.00
Lidou van Beurden 36 57 12

Excursies: tenzij anders vermeld, verzamelen op het Stadhuisplein, Veghel

Lezingen: verenigingslokaal Bunders-school, De Buitendonk 3, 5467 DE Veghel

Keent

Op zondagmiddag 27 september zijn we uitgenodigd door IVN Oss voor een wandeling in Keent met uitleg over het Oerosproject. We worden om 14.30 uur verwacht en zullen rond 18.00 uur weer in Veghel zijn.

I.v.m. koffie/thee willen onze gastheren graag weten op hoeveel belangstelling ze kunnen rekenen; denk je mee te gaan, meld dat bij mij secretariaat@ivn-veghel.nl. Karin Koppen

Verslag Excursie

D'n Hof van de Toekomst

In Uden ligt aan de Hoeveneseweg een tuin verscholen waar moestuinders op een bijzondere manier hun planten telen. Een voormalige milieustraat van de gemeente Uden is omgetoverd tot een vruchtbaar oord. De tuin heeft de naam D'n Hof van de Toekomst gekregen omdat de tuinders geloven dat zij op een manier tuinieren die goed is voor de toekomst van de aarde. Uitgangspunt hierbij is dat er geen roofofbouw gepleegd, maar dat de bodem juist vruchtbaarder achtergelaten wordt, om zo iets terug te geven aan de natuur. De werkwijze lijkt op biologisch tuinieren omdat ook kunstmest en bestrijdingsmiddelen taboe zijn. Anders is het feit dat er meer aandacht besteed wordt aan een goede bodemstructuur. Deze manier van tuinbouw staat bekend onder de term permacultuur dat staat voor permanente agri-cultuur. De permacultuurtuin is een activiteit van IVN Uden.

Ondanks het regenweer komt op zaterdag 30 mei een behoorlijk aantal IVN-ers naar de tuin om het één en ander op te steken over deze wijze van tuinieren. Als de regenbui eindelijk gestopt is, laten we ons meevoeren langs de verschillende moestuintjes, kassen en een poel. Uit de uitleg blijkt dat een goede humus de basis is van het succes van permacultuur. Door goede humus worden micro-organismen zoals wormen, pissebedden, bacteriën en schimmels aan het werk gezet zodat de bodem verbetert. De humus krijgt vorm op basis van bokashi en mulch en/of compost. Bokashi bestaat uit gefermenteerd organisch materiaal. Het geeft goede voeding aan het bodemleven en heeft een ontgiftende werking op de bodem. Hierdoor ontstaat een goed leefmilieu voor micro-organismen waardoor een snellere omzetting naar voedingsstoffen voor de plant ontstaat. Mulchen is het bedekken van de zwarte aarde met organisch materiaal als bladeren, stro etc. Het voordeel is dat er geen daglicht bij de bodem kan zodat er geen 'onkruid' op kan komen. Hierdoor hoeft je ook niet te schoffelen. Daarnaast houdt mulch vocht vast en zorgt het in de winter ervoor dat de plantenwortels niet bevriezen. Door de mulch gaan ook de micro-organismen aan de gang om het dode plantmateriaal om te zetten in voedsel voor de plant. Achter het terrein ligt een grote composthoop waar plantmateriaal drie jaar lang mag ver-

Iedereen vindt een eigen oplossing. foto: Maria Kordewinders

sterven. Er wordt geprobeerd zoveel mogelijk eigen plantmateriaal in de composthoop te verwerken zodat er een gesloten systeem is. Maar omdat de tuin daar eigenlijk te klein voor is, wordt dit aangevuld met groenafval van de gemeente Uden.

Permacultuur biedt een tegenwicht aan de huidige manier van landbouw. Maar het is volgens onze rondleider nog geen oplossing om op grootschalig vlak voldoende voedsel voor de gehele wereldbevolking te telen.

Suzanne

Najaarswandeling

Op zaterdag 12 september 2015 is er de traditionele najaarswandeling. Toine Olijslagers en ik hebben dit keer gekozen voor het Weerterbos. Het gebied ligt op de grens van Limburg en Noord-Brabant, ten noordwesten van Weert. Het gebied bestaat uit vochtige en droge bossen, graslandpercelen en kleine heideveldjes. Verspreid liggen herstelde vennen. De route is ongeveer 15 km en gaat over goed begaanbare paden met veel natuur. Echter na een natte periode kan het wel modderig zijn.

We vertrekken op zaterdag 12 september om 9.00 uur vanaf het Stadhuisplein. Verzamelen voor het gemeentehuis. We rijden zoveel mogelijk gezamenlijk en vergoeden de meerkosten aan de chauffeur. Neem brood en drinken mee. Denk aan goed schoeisel en (regen)kleding. Tot zaterdag 12 september.

Rob Knechten en Toine Olijslagers

Geerbosdagboek

Zaterdag 23 mei 2015

Al 3 zaterdagen zijn Annie en ik de soorten bloemen, insecten en vogels aan het noteren. Het aantal soorten maakt ons blij, zo van ... ha! Ze zijn gelukkig weer terug!

Het regende even, we schuilden in de auto en als tijdverdrijf vulden we ons natuurlijstje aan. Het maakt ons opmerkzaam en we trainen meteen ons geheugen!

We bleken na afloop nog een aantal vergeten te zijn.

Eerst de bloemen: Tijm, Irissen, roze Roosjes, Viooltjes, Adderwortel, Koekoeksbloem, Morgenster, Moederkruid, Lupine, Witte dovenetel, Hondsdraf, Vingerhoedskruid, Paarse smeerwortel, Kattenkruid, Muizenoor, witte en gele Reseda, oranje Havikskruid, Vergeetmienetje, Akelei, Salomonszegel, Slangenkruid, Beemdkroon, Wolfsmelk, Vlier, Ooievaarsbek, Margriet, Fluitenkruid, gewone Ereprijs, Boterbloemen, kleine roze Anjers, Pastinaak.

Dan de insecten: heel weinig, donkerblauwe kevertjes (Wilgenhaantjes) op de wilgen, Hommels, Koolwitjes, Oranjepipjes, Metselbijen (*Osmia cornuta*), Zijdebijen, Dambordvliegen, Goudwespen (*Chrysis ignita*), grote zwarte vlieg (*Anthrax anthrax*), Zandoogjes.

De vogels: Buizerd, Roodborstje, Tjiftjaf, Zwartkop, Tuinfluiter, Winterkoning, Koolmees, Pimpelmees, Houtduif, Ekster, Merel, Gaai, Boomkruiper (de Boomklever helaas nog niet), Fazant, groene Specht, grote bonte Specht en dan na vele jaren weer teruggekeerd: de Koekoek!!! (*Cuculus canorus*) Sindsdien koekoekt hij af en toe. ... Jaren geleden heb ik ooit een koekoek op een tak zien landen in het Geerbos, heel rustig, staart een beetje omhoog, hij zocht heel even naar een evenwicht en daar zat hij! Pas geleden hoorden Annie en ik hem vlak voordat we het Geerbos verlieten. Zo van ... `ajuuus! Nu heb ik het rijk alleen en kan ik op mijn gemak in het Geerbos een vrouwtje zoeken´. (Eigen interpretatie natuurlijk!)

Maar dat is de roep van het mannetje en het vrouwtje dan, roept zij ook koekoek? (de volgende informatie komt uit 2 boeken: `Vogels van Europa, van Dr. Claus König en Het Beste Vogelboek, Reader's Digest Uitgave met vele mede-auteurs).

“Het `koekoek-koekoek´ geluid is de bruiloftsroep van het mannetje, het vrouwtje maakt meer een hinnikend geluid: `kwikwikwik´. Zij leven nooit paarsgewijs. Het bevruchte vrouwtje legt, in 5-6 nesten van kleine zangvogels, een ei. Ieder vrouwtje is gespecialiseerd op een bepaalde soort. Het koekoeksjong duwt alle nestgenoten of eieren over de nestransd. Na 3 weken vliegt het uit en wordt nog eens 3 weken door zijn pleegouders gevoerd (Insecten en insectenlarven). Na het broedseizoen trekken de volwassen vogels al in de zomer weg. Pas uitgevlogen jongen blijven nog tot in september. Daarna trekken ze eveneens weg, zonder hulp van hun ouders naar de winterkwartieren in tropisch Afrika en in Zuidoost Azië”.

Voordat Annie kwam, gebeurde er iets onverwachts. Een groene specht vloog naar een van de flats, ging er bovenop zitten. Of hij mij zag of had gezien, weet ik niet, maar hij bleef daar een hele poos zitten en keek dan wel met zijn linker dan weer met zijn rechter oog mijn richting uit. Ik ben een boom, stond ik te denken, ik moet niet bewegen. Wat zal hij doen? In de gaatjes prikken van de nestblokken om zo bij de bijen te kunnen? Dat wilde ik toch wel eens zien, want dat hij dat doet, is wel duidelijk, gezien de opengewerkte gaten van de bijenflats. Nee, hij vertrouwde die gekke boom met rode kruin niet en vloog weer weg.

Per Harald Olsen

Diezelfde morgen werd Annie verrast door een kat die rakelings achter haar langs schoot. Verbaasd stond ze van haar werk op en keek hem na. "Wit met lichtbruine vlekken en een halsband om", riep ze mij toe. Ja, Annie dat is dezelfde kat die vorige week ook al over de insectentuin raasde, tegen het klaphekje omhoog klom en er af sprong. Wat moet zo'n kat hier? Vogels en muizen vangen zeker?

Zaterdag 6 juni 2015

Gisteren was het tropisch warm, geen weer om in het Geerbos te vertoeven. Maar het flinke onweer van vannacht bracht wat koelte zodat het vandaag "maar" 25 graden was in het Geerbos. Geen gebrek aan zon, een strakke blauwe hemel, wel moesten we af en toe even afkoelen onder de parasols en vooral tussendoor drinken. Annie heeft een nieuwe parasol gekregen, een blauwe met bloemetjes. "Sommige insecten denken dat het echte bloemen zijn" zei ze en joeg ze met moeite weg omdat zij niet zien dat ze onderuit konden wegvliegen.

Inmiddels zijn bijna al mijn wensen, in verband met ons 25 jarig jubileum, vervuld: de medewerkers van de gemeente hebben het versleten hondenbordje vervangen, een van de kapotte planken van een bank vernieuwd, boomstammetjes 'geleverd' die als krukken dienen, Margriet had er al verschillende meegebracht. Peter heeft het klaphekje gerepareerd, hij heeft ook rondom de insectentuin gemaaid, Vic heeft een boom die half omgevallen was, in moten gezaagd en kleine opgroeiende boompjes in het veld uitgegraven én het laatste hoekje van de insectentuin is bijna klaar. Doordat het gras van de paden weggehaald is, is het bijhouden van de perken veel makkelijker geworden, het gras groeide overal tussendoor. Nu maar hopen dat er zandbijen en zandwespen in gaan nestelen.

'Lidou, kom eens kijken wat een mooie vlinder!' Vic ontdekte een Jacobsvlinder, echt vliegen deed het beestje niet, maar hopte van de ene plant naar de andere, zwart met rode vlekken en het rood van de ondervleugels waren pas te zien bij het opvliegen.

We keken ook naar de flats waar de vliegende insecten Anthrax-anthrax, Sapyga, Chrysis ignita, allen belagers, op bijtjes zaten te wachten en maar niet kwamen.

"Annie, hoor jij wat ik hoor?" "Ja-ha", zei ze, "... een Karekiet!" Het geluid kwam uit het rietgras in het veld ... Nog even luisteren, tja daar was het weer! Het was een duidelijke ... kare-kare-kiet-kiet-kiet. Jammer dat er nu geen vogelaars waren om dit te bevestigen, maar ik schreef het meteen op in mijn Geerbosdagboek.

13-16-17 juni 2015

Ons jubileum staat voor de deur, daarom ben ik vaker hier, vandaar de 3 data hierboven.

Maar het is niet alleen werken wat ik hier doe, ik geniet ook van flora en fauna en van de rust.

Elke keer dat ik hier kom, zijn er weer nieuwe bloemen open: 3 soorten Klokjes, Vingerhoedskruiden en Slangenkruiden waar veel hommels op vliegen, Rozen in allerlei tinten rood en roze, gele en witte Reseda's, Knautia's, Scabiosa's, Margrietten, Klaprozen, 3 soorten Malva's, Zomerfijnstralen met vele spieswespjes (Oxybelus) er op waarvan de vrouwtjes vliegen aan hun angel spiesen en naar hun nesten brengen, dan de bijna uitgebloeide kleine Ratelaar, de zaden kunnen nu al geoogst worden. "Heb je gezien dat er een dode mol op het pad ligt, met allemaal blauwe vliegen er op?" zei Matty die al een rondje Geerbos had gemaakt. Inderdaad daar lag de bewegingloze zwarte mol opgesierd met metallic blauwe vliegen. Met de schop bracht ik het dode beestje naar een rustoord een eindje

verderop.

Eindelijk beginnen allerlei soorten bijen te komen, tussen de ezelsoren vlogen mannetjes wolbijen, de behangersbij moet er ook zijn, gezien de geknipte blaadjes van het hertshooi. Peter ontdekte een bijenwolf(kever) op de bloeiwijze van een adderwortel, meteen nam hij een foto. Later zag hij ze zitten op de bloemen van de bramen en nog later de knaloranje keverlarve op een van de flats. Die vreet alles wat hij tegenkomt.

En op de nieuwe heuvel, graven sinds kort, zeer kleine bijtjes (of wespjes?) gangen in het opgehoogde zand. Ook op de zandpaden verschijnen vele heuveltjes van (volgens Pieter) de kleine zeefwesp (Crabro scutellatus). Verder zaten mannetje en vrouwtje schorpioenvlieg vlakbij elkaar, tja ... te wachten ... op wat?

Als je ergens moet planten, vind je alleen maar kurkdroge grond, het heeft al een tijdje niet meer geregend. Je snapt niet waar het nodige vocht vandaan moet komen. Wel beginnen de planten die nog maar pas in de grond staan, te hangen, zij krijgen water uit de pomp.

Aan de lijst van zingende vogels, zanglijster, merel, roodborstje, winterkoning, zwartkop enz., wordt vanaf nu de Tjiftjaf toegevoegd, het is net of die vogel alsmaar opgewonden jubelt.

Zaterdag 20 juni 2015

Afgesproken was om om half-11, onder het genot van koffie of thee, afspraken te maken voor het jubileum op zondag 28 juni. Maar voor die tijd zaten, onder de parasols, Peter en Gerard W. te keuvelen over het maaien en hoe je dat het beste kon doen. Gerard die daar ervaring mee heeft, vertelde dat er verschillende maaimanieren bestaan o.a. het klepelen (het fijnmaken van ruige begroeiingen met behulp van draaiende klepels waarbij het maaisel blijft liggen), maar ook dat er verschil was tussen maaidraad 4 en 5 én 3-hoekige en 4-hoekige maaidraad enz. enz. Peter zat knikkend te luisteren, ja daar had hij ook van gehoord. Eén voor één kwamen de Geerbosers binnendruppelen en toen iedereen er was, konden de taken voor de grote dag verdeeld worden en daarna konden degenen die bleven aan hun karwei beginnen.

Pieter en Peter zochten naar Bijenwolf-nakomelingen van de door Pieter 2 jaar geleden uitgezette kevers. Later zaten ze op stronken bij een van de bijenflats gezellig te praten en af en toe hoorde je ze lachen. Soms stond Pieter op om even een paar foto's te maken, de insecten op de bloemen in zijn omgeving ontsnapten niet aan zijn snelle blik.

Gerard had, op zijn knieën, al veel ongewenste kruiden op de akker weggehaald en kwam even pauzeren. Helaas moest hij constateren dat de konijnen flink aan de akkerkruiden hadden geknabbeld en dat er weinig zal bloeien op de akker dit jaar, was zijn conclusie. Het akkertje van Peter achter de banken, wil maar niets worden, waar zou dat aan liggen? Nadat hij gezaaid had, waren de duiven er als de kippen bij om het zaad zo snel en zoveel mogelijk te verorberen, gezien de vele pootafdrukken in het zand. Het vingergras kreeg de overhand, Annemieke en Annie zijn een flink poosje bezig geweest om het te verwijderen en zo kon er een week later opnieuw gezaaid worden. In de middag hebben Peter, Fer en Vic een hoop brandnetels uitgetrokken, handschoenen en lange mouwen waren niet overbodig voor dit karwei.

Zondag 21 juni 2015, Zonnewende, de langste dag!

Peter en ik zaten op ons gemak op de bank na te praten over de afgelopen cursus, ondertussen genoten we van de

bloemenpracht rondom ons. Vanmorgen was de laatste dag van de zomercursus voor de cursisten. Eerst waren ze naar de Aabroeken gegaan, daarna kwamen ze hier, in het Geerbos, een kijkje nemen en een kopje koffie drinken. Helaas was het toen gaan regenen, maar toch hoop je dat ze even genoten hebben om hier te zijn. Na die flinke plensbui, werd het alsmear warmer en benauwder. Desondanks, vlogen er weinig bijen. Op de Margrietten zaten vliegen en soldaatjes en op een aantal Jacobskruiskruidbloemen krioelde het van de Jacobskruiskuidrupsen. Ik zette ze over op andere Jacobskruiskruiden, om er zeker van te zijn dat ze met velen kunnen overleven, later in cocons en nog later als vlinders.

Pieter vertelde me dat ik dat niet teveel moest doen, want doordat ze de bloemen opvreten, er geen bloemen dus ook geen zaden meer komen. Thuis las ik in een boek dat, de Jacobsvlinder in vele landen over de wereld zoals Australië, Nieuw-Zeeland, Zuid-Afrika en de V.S. werd ingezet, om die(giftige) plant te bestrijden. Koeien en paarden worden er ziek van en laten die daarom mooi staan.

Zaterdag 27 juni 2015

Kijk! Hier in het Geerbos maak je wat mee, hier is vast een wolf geweest ...

Zeker de zwerfende wolf waar Frank Lippe het over had, in ons tijdschrift Sprokkels nr 106.

Grote pootafdrukken op zand en in perken, omgelopen planten, gebroken bloemstengels ... het kan niet missen. Laat ik maar rus-tig-blij-ven anders vrees ik een flinke inwendige ontploffing. Eerst heb ik de planten weer gefatsoeneerd en steunstokken gezet waar nodig was. En laat ik maar naar die heerlijk bloeiende insectentuin kijken en vooral ontspannen want ik weet dat deze wolf met of zonder baas hier vaker is geweest.

Kijk! Er zitten weer grijze rupsen van bladwespen aan de Salomonszegel te vreten en de rupsen van de Jacobsvlinder op de Jacobskruiskruiden zijn nu massaal aan de bloemen te knabbelen, de stengels van het Koolzaad zijn kaal gevreten door de Koolzaadrupsen en de vlinders ervan cirkelen rond, Vanessa Atalanta (vlinder) zit te zonnen op een steen. Dit jaar zijn er opvallend veel hommels.

Tijd van nestelen voor vogels is zo'n beetje voorbij en daardoor hoor je ze vaker: Specht, Roodborstje, Winterkoning, Tjiftjaf, Merel, Zwartkop, Zanglijster, Gaai, Ekster, Vink, maar helaas nog geen Boomklever gehoord of gezien.

Zondag 28 juni 2015, de jubileumdag!

Vóór 12.00 uur stonden de 3 tenten opgesteld langs het weggetje naar de insectentuin. Mia en Riet maakten van de eerste tent een gezellige IVN-info-tent, de 2de was voor Annie en Corrie om de dorstige kinderen en bezoekers drinken te geven en in de 3de tent zaten Nico en Ton v.d. Oever met hun informatie over Honingbijen en op een tafel stond een grote demonstratiebienenkast. Het leven van de koloniebijen verloopt heel anders dan die van solitaire bijen, maar is niet minder interessant.

We kwamen bij elkaar voor de koffiepauze, Riet bracht een prachtig boekje uit haar eigen tuin. Ik mocht het ontvangen. Margriet had heerlijke cakes gebakken! De laatste afspraken werden gemaakt en de eerste bezoekers liepen binnen. Pieter, Gerard, Peter en ik gidsten, Matty liet de bezoekers zien hoe de Mierenleewlarve er uit zag, hoe dat zo'n beestje achteruit kruipt en zich ingraaft, liefst in het rulle zand. Het volwassen diertje lijkt op een libel, maar is dat beslist niet. Het vliegt alleen maar 's-avonds en valt door de grijsbruine kleur helemaal niet op.

Kinderen mochten meedoen aan een zoektocht of liepen

rond met een speciale zuigfles om insecten in een potje te vangen.

Al met al was het een gezellige drukte en de middag vloog om.

Na afloop kon ieder zijn of haar eigengemaakte gerecht op de tafels deponeren en na een toespraak van Fer en Pieter, werden de volle glazen geheven. Maar er stond ons nog een verrassing te wachten: het Geerbos kreeg van het IVN, een prachtige rozenboog, (die meteen de volgende dag door Matty werd vastgeklonken aan de palen van het hekwerk). 's-avonds hebben we heerlijk geproefd van ieders gerecht onder het genot van een glaasje!

Zaterdag 12 juli 2015

Poeh! Het was weer zo heet, Annie en ik schuilden zowat de hele morgen onder de parasols.

We zaten naar Mia te luisteren, haar verhalen over haar vele reizen en over vroeger, waren vaak doorspekt met anekdotes; mij vroeg ze hoe dat het kwam dat mijn Nederlandse vader (een Amsterdammer) in Frankrijk (de Bordeauxstreek) terecht kwam en daar mijn Italiaanse moeder ontmoette. Dat had te maken met de crisis van de jaren '30, tussen de W.O 1 en W.O 2. Hun gemeenschappelijke taal was Frans, beiden hadden die taal geleerd tijdens hun schoolperiodes. Hoe het verder is gegaan, is een te lang verhaal voor mijn verslag in het Geerbosdagboek ...

De morgen vloog voorbij ... af en toe onderbraken wij onze gesprekjes om elkaar te wijzen op vlinders die voor ons over en weer vlogen. Citroentje, gehakkeld Aurelia, Dagpauw-oog, klein geaderd Witje, klein Koolwitje, Zandoogje, 2de generatie Landkaartje en ondertussen zat een daas heerlijk in mijn arm te prikken. Pats! Nou was-ie-plat!

Een jongen van ± 10 jaar kwam aangestipt, het was meer stappen dan steppen. Hij vertelde dat hij bijna elke week hier kwam. We keken samen naar de nieuwe zandheuvel, het krioelde van de zeer kleine Oxybelus spieswespjes. Hun (in)gangen zijn ook klein. De vrouwtjes spiesen verlamde vliegen aan hun angel en brengen het nog levende verse voedsel naar het nest aan het einde van de gang, om daarop een eitje te leggen. Ondanks de hitte, bleef de jongen geïnteresseerd luisteren en kijken. Soms zagen we dat een Oxybelus-vrouwtje haar vliegje verloor en dat het (vliegje) een eindje naar beneden rolde, maar niet kon wegvliegen omdat het verlamd was.

's-Middags kwam Pieter langs om foto's te maken en zocht meteen naar insnijdingen van Behangersbijen, ja, de vrouwtjes hadden aan de Hypericumblaadjes gezeten en zelfs aan de Kattenstaarten, die nu nog in bakken en potjes wachten om geplanted te worden.

Even later wandelde ook Peter binnen, samen hebben we, onder de parasols onder de hete zon, hete Geerbosmunt-thee gedronken.

Wacht niet te lang voor een bezoekje aan het Geerbos, nog even en 't is afgelopen met die bloemenpracht!

Groetjes van Lidou.

Goed kijken, Annemieke van de Ven op de trekker. Foto: Peter Otte

En welke zaden zitten er zoal in het akkerrandmengsel. Foto: Peter Otte

Doornhoek

vervolg

Het is al ter sprake geweest, Doornhoek en het beheer: ZLTO wilde graag de braakliggende terreinen van het bedrijventerrein gebruiken, de gemeente had er wel oren naar en zo is er dus een samenwerking ontstaan tussen agrariërs, bijenvereniging Ambrosius en IVN. De agrariërs mogen de percelen 'om niet' gebruiken maar afgesproken is dat er een bedrag per perceel in een potje gestopt wordt. IVN en de bijenvereniging zorgen ervoor dat er ook aan de natuurwaarden gedacht wordt en hebben i.s.m. Brabants Landschap een plan gemaakt voor akker- en bloemenranden. Voor dit jaar is er subsidie uit de pot 'leefbaar agrarisch landschap' voor de randen en vanaf volgend jaar worden de randen gefinancierd door ZLTO. Inzet van IVN is het behoud van de patrijzen op Doornhoek.

Zo waren de afspraken en begin mei zijn de randen en de percelen ingezaaid. Er is 12.000 m2 ingezaaid met een graan/bloemenmengsel, 6000 m2 met boerenkool, lijnzaad, gierst en nog eens een kleine 5000 m2 met een bijenbloemenmengsel. Door deze randen wordt het voedselaanbod voor de kuikens vergroot en omdat de randen in het najaar niet gemaaid worden, hebben de patrijzen ook in de winter ruimer voedsel voorhanden. En niet alleen patrijzen profiteren van de randen maar ook allerlei insecten en andere diertjes. Wethouder Van de Ven mocht een rand inzaaien en Peter Otte heeft namens het IVN nog een woordje gedaan

en afgesloten met het volgende "natuur en landbouw gaat niet altijd hand in hand en wederzijds wordt er met argusogen naar elkaar gekeken. In dit project hier op het bedrijventerrein Doornhoek hebben ZLTO en IVN elkaar gevonden en is het een hele prettige en vruchtbare samenwerking geworden. Misschien ook een voorbode voor de toekomst?!" Eind juni zijn we gaan kijken hoe de randen eruitzien. Het is een raar voorjaar (koud en droog) geweest en de randen hebben daar duidelijk van te lijden. Maar toch, de bloemenranden gonsden van de insecten, de fazanten zitten er nog volop en ook de roodborstapuit. Spannend is of de patrijzen gebroed hebben!

Nog een paar buitjes en dan zijn de bloemenranden in volle glorie. Ga een keer kijken en pluk een boeketje!

Karin Koppen Foto's: Peter Otte

Het resultaat van de ingezaaide akkerranden op Doornhoek

OOGSTFEEST 2015

Op zondag 27 september vieren wij van 13.00-16.00 uur weer een IVN-Natuurtuin Oogstfeest. Reserveer het op je kalender, neem je (klein)kinderen, partner, familie en buren mee en geniet mee van dit jaarlijkse evenement! En even een hint, ga niet van tevoren lunchen. Soep voor één consumptiebon, zelf gemaakt van oogst ingrediënten door IVN'ers en Natuurtuin Vrijwilligers; bij elk kopje koffie of eigen kruidenthee een stuk oogstkoek. Voor de kleintjes zijn de consumpties inbegrepen in de kinderkaart – alle activiteiten, soep en limonade zitten erbij inbegrepen.

Wat is er nog meer te doen? Wol vilten, iets lekkers bakken boven het vuur, demonstratie wilgentenen vlechten en wol spinnen. De schaapherder van Veghel komt langs met een kudde en honden. Een stand van het IVN, inclusief speurtocht of spelletje. Een imker, muziek en vooral gezelligheid. Help mee! Vind je het leuk om ook mee te helpen? Fijn! Neem dan contact op met Pam Kalis thuis of op de natuurtuin: natuurtuin@hetnet.nl.

Op zaterdag 26 september, bijvoorbeeld, gaan we alles versieren. De jeugd helpt mee en het elk jaar heel gezellig. Zondagochtend zijn we bezig alles op te zetten.

Tijdens het Oogstfeest kun je bij de kraam helpen, bij een kinderactiviteit of met koffie schenken.

Vrijwilligers van het Oogstfeest krijgen natuurlijk hun consumpties gratis ;-)

P.S. wist je dat de natuurtuin de hele zomer (en tot half oktober) open is op donderdagmiddag van 14.30-16.30 uur. Onze gastvrouwen staan klaar met een kopje koffie of thee en de kruidentuin is heel mooi dit jaar! Mooie bestemming voor een fietstocht of om met de (klein)kinderen naar de dieren te komen kijken.

Schoolgidsen

in de Aa-broeken en het Hurkske.

In juni waren de schoolgidsen weer lekker actief in de Aa-Broeken met groepen 6 van de Veghelse basisscholen. Ook in het Hurkske gaan IVN'ers op stap met leerlingen van Erp, Boerdonk en Keldonk. Zo komen alle kinderen in contact met de natuur en kunnen we laten zien hoe prachtig alles is! Jong geleerd, oud gedaan – het is voor de kinderen van de iPad generatie zeker nuttig. Maar we zien elk jaar dat veel kinderen al zeer betrokken zijn bij de natuur en dat de jufs en meesters het ook heel belangrijk vinden. Goed zo, een pluim voor de scholen van Veghel!

met een sierlijke zwaai werden deze salamanders teruggezet

augustus 2015

Zo maar wat fotoindrukken vanuit de amfibieënwerkgroep

Duurzaam doen

Duurzaam doen is echt niet gemakkelijk ...vorige SPROKKELS heb ik een pleidooi gehouden voor zelf groenten kweken als zijnde de beste optie voor het milieu, dus daar gaan we dan voor. Dan gebruik je natuurlijk, als het kan, biologische zaden (met keurmerk!) omdat biologische zaadleveranciers geen kunstmest en pesticiden gebruiken en biologische zaden niet behandeld worden met schimmelwerende of kiemremmende middelen. En dat is natuurlijk veel beter voor alle bodemorganismen!

Wil je een beetje fatsoenlijke oogst hebben dan zal je sommige groenten moeten voorzaaien en daar gebruik ik dan potgrond voor. Maar nu blijkt dat ook aan potgrond een milieuvriendelijk aspect kleeft. Potgrond bestaat vooral uit veengrond omdat de structuur van veen fijn is voor ontkiemende en jonge plantjes. Daarvoor wordt dus veen afgegraven. Maar veengebieden staan onder druk, het areaal neemt af en daarmee verdwijnt er weer leefgebied voor (bijzondere) planten, dieren en van alles waar we nog niet eens het bestaan van weten ... Bovendien komt er met het ontwateren van de veengebieden (en dat moet natuurlijk als je het wil afgraven) CO2 vrij.

Potgrond met het RHP-keurmerk komt van veengebieden die al deels afgegraven zijn (dus de schade is al berokkend) en afgesproken is dat de gebieden na afgraven weer onder water gezet worden zodat er weer 'natuur' kan ontstaan. Alternatief voor potgrond is kokosgruis en dat schijnt voor de plantjes een zeer goed alternatief te zijn, zelfs beter dan reguliere potgrond! Maar ook hieraan kleven nadelen voor het milieu, het kokosgruis moet 'ontzout' worden (dat is een chemisch proces).

Dus net zoals het zelf telen van groenten het meest milieuvriendelijk is, is het zelf maken van potgrond de beste optie milieuwise ...

Compost gemaakt van GFT afval bevat veel voedingsstoffen, zoveel dat jonge plantjes daarvan lijden. Als je de

Een mooi poeltje gezien tijdens ons bezoek aan den Hof van de Toekomst

compost mengt met gewone aarde dan is het goed te gebruiken als potgrond. Kunst is om de juiste verhoudingen te vinden; één recept is 4 delen tuingrond, 4 delen compost en 2 delen grof zand of rijnzand. Nog beter schijnt bladcompost te zijn (degenen die mee zijn geweest naar Hof van d'n Toekomst weten hoe dit eruit ziet). Bladcompost kan je maken door vochtig blad te verzamelen (verhakselen versnelt het proces; dit kan je doen door met de grasmaaier over het blad heen te gaan) en in een ruif te doen, verzwaren met een stuk tapijt en stenen; na 2 jaar heb je prima bladcompost. Je kan het ook in een vuilniszak maken: nat blad in de zak, gaatjes prikken, zak dichtbinden en 1 á 2 jaar laten staan.

Wij hebben nog een plekje in de tuin waar ik dit kan uitproberen; ik laat jullie in 2017 weten hoe het gegaan is! En ondertussen gebruik ik compost gemengd met tuinaarde, dat gaat best redelijk ...

Karin Koppen

En van al dat blad en snipperafval kun je prima compost maken voor je groententuin zoals hier in D'n Hof van de Toekomst. Foto: Maria Kordewinders

Wat is het IVN?

Het IVN wil de natuur in al haar kleur en veelvormigheid onder de aandacht van mensen brengen en daardoor bijdragen aan de verwondering en het respect voor al het leven rondom ons.

Daarom is onze zelfgekozen lijfspreuk:

In Voor Natuur

Het IVN Veghel is aangesloten bij de landelijke Vereniging voor Natuur- en Milieueducatie in Amsterdam.

Wat biedt het IVN Veghel?

Voor belangstellenden organiseert het IVN nu al 35 jaar, cursussen, tentoonstellingen, wandelingen en fietstochten in en rondom Veghel. Voor leden en donateurs staan ook wandelingen in nabijgelegen natuurgebieden en verenigingsavonden met diverse natuurthema's op het programma. De overige activiteiten vinden plaats in werkgroepverband:

Werkgroep / activiteit / Contactpersoon / telefoon

Amfibieën:

Matty Meij35 00 91

Geerbos/insectentuin:

Pieter van Breugel36 27 53

Planten:

Karin Koppen21 02 16

Schoolgidsen:

Hanneke Leenhouts.....28 78 51

Annette Roelands.....35 39 19

Marja van Heijst.....35 40 47

Veghelse Vogelaars:

Ton Hermans21 02 16

Weidevogelgroep Boerdonk:

Tom van Lieshout..366255 / 06 51769185

Veghels Landschap:

Fer Kalis34 13 48

Tentoonstelling:

Mia Rooijmans36 29 77

Infoblad:

Maria Kordewinders(0492) 46 33 83

Ledenactiviteiten:

Lidou van Beurden36 57 12

Vrijdagochtendwandelinggroep:

Pieter van den Berk36 60 84

Wandelen met De Donk:

Mia Rooijmans36 29 77

Wilt u actief worden in het IVN?

Dan bent u welkom als lid. Het lidmaatschap kost € 23,00 per jaar en voor huisgenootleden € 11,50 per jaar. Overmaken op rekeningnr. NL09INGB 0004 1542 71 Nadere inlichtingen of aanmelden bij het secretariaat IVN Veghel Antoniusstraat 11, 5469 EV Keldonk of secretariaat@ivn-veghel.nl

Wilt u het IVN Veghel ondersteunen?

U bent van harte welkom als donateur (minimum € 11,50 per jaar).

Overmaken op rekeningnr. NL09INGB 0004 1542 71. U krijgt dan het jaarprogramma toegezonden en vier keer per jaar het verenigingsblad Sprokkels met nieuws en verhalen over de natuur in en rondom Veghel.

Afmelden ? Voor 1 december van het lopend jaar bij het secretariaat

In het nummer van IVN-info leest u onder andere over: alles waar u in verwondering verslag van doet om anderen van uw belevenissen mee te laten genieten.

Kopij inleveren voor het herfstnummer 108
Tot 15 oktober (liefst eerder!)

Redactieadres:

Maria Kordewinders-van den Tillaar

Geluckweg 4

5469 NA Boerdonk

Telefoon:0492 - 46 33 83

E-mail: kordewinders@home.nl

Foto's en tekeningen zijn ook héél welkom.

